

PLEIDOOI DR. P. VAN DER VELDEN, INSTITUUT VOOR PSYCHOTRAUMA:

Nationaal onderzoek nodig naar gevolgen Legionella

Mook/Zaltbommel – Het is 'hoog tijd' voor een nationaal onderzoek naar de lichamelijke, sociale en psychische gevolgen van Legionella. Er zou een landelijk opgezette registerstudie moeten komen om alle nieuwe Legionella-besmettingen zorgvuldig en systematisch te registreren. Op die manier kan – met meer succes dan tot nu toe – de Legionella-patiënt eerder en beter herkend en erkend worden bij (huis)artsen, bedrijfsartsen, specialisten, zorgverleners en overheid.

dr. Peter van der Velden

Dat pleidooi hield dr.

P. van der Velden – directeur van het Instituut voor Psychotrauma in Zaltbommel – zaterdag 12 mei tijdens de 19e lotgenotendag van de Stichting Veteranenziekte. Van der Velden was gastspreker tijdens een bijeenkomst in een van de bijgebouwen van het jacht-slot Mookerheide in Mook. Ruim 125 lotgenoten aanhoorden zijn betoog waarin hij officieel verslag deed van een uitvoerig onderzoek onder 'oude' en 'nieuwe' Legionella-patiënten dat in 2005-2006 is gehouden onder auspiciën van het IvP. Het onderzoek, waarbij tientallen mensen die Legionella hebben opgelopen werden geïnterviewd, werd uitgevoerd door drs. Bertina Herforth - Blom.

De voorlopige conclusies kwamen al eerder naar buiten. De slotsom die nu – na verwerking van alle gegevens – kan worden getrokken ziet er op hoofdlijnen samengevat zo uit:

- De negatieve gevolgen van een besmetting met Legionella op zowel de korte als de lange(re) termijn zijn bijzonder groot.
- In de loop der jaren lijkt er nauwelijks sprake van een afname van de klachten.
- Het is (nog) niet goed duidelijk in hoeverre de cijfers van recentere besmettingen, representatief zijn.
- (Mede daarom:) Een nationaal onderzoek naar de lichamelijke, psychische en sociale gevolgen is dringend gewenst.

Van der Velden maakte in zijn presentatie een korte uitstap naar andere rampen die Nederland de laatste tientallen jaren heeft meegemaakt: Tenerife, Dakota, Hercules, Bijlmerramp (allemaal ernstige vliegtuigongelukken); Vlammenzee Volendam (14 doden); Vuurwerkkramp Enschede (22 doden).

Klachten zijn na vijf jaar niet wezenlijk veranderd

Acht maanden na de Legionella-uitbraak in maart 1999 had 57% van de geënquêteerden last van ernstige vermoeidheid; 93% van de mensen sprak van een 'ernstige verslechtering' van hun algehele gezondheid. Bij 62% van de mensen was sprake van 'sociale problemen.' Vijf jaar later werd het onderzoek herhaald op de zelfde punten. Toen vertoonde 50% van de mensen nog een ernstige vermoeidheid; de mentale gezondheid werd door 89% als slecht omschreven en 91% van de mensen voelde zich geremd in zijn sociale contacten. Dr. P. van der Velden: "Wij schrokken van deze hoge cijfers. Als ik kijk naar de toekomst verwacht ik, gezien het hele beeld van het onderzoek, helaas niet dat dit bijvoorbeeld over een jaar of twee in positieve zin zal verbeteren. Geen leuke boodschap, maar wel een feit."

In het IVP-onderzoek werden in 2005-2006 ook 51 mensen onderzocht die na 1999 elders Legionella opliepen. De resultaten daarvan: Fysieke klachten: 33%; Grote vermoeidheid: 34% Slechte mentale gezondheid: 84%; Gebrekkig sociaal functioneren: 94%. Van der Velden: "Dat gebrekkig sociaal functioneren is bijna drie keer zo hoog als bij ons onderzoek naar de mensen die direct te maken hadden met de Vuurwerkkramp Enschede. U kunt wel bezoek ontvangen, maar niet te lang. U wilt wel contacten leggen, maar u kunt het vaak niet aan, terwijl sociale contacten juist erg belangrijk zijn. Ze kunnen dienen als een soort smeermiddel om uw gezondheid-in-brede-zin te verbeteren."

(lees verder op pagina 2)
(vervolg van pagina 1)

Al die rampen staan scherp op het netvlies van vrijwel elke Nederlander. Iedereen heeft er direct een 'beeld' bij. Dat is bij de Legionella-ramp Westfriese Flora Bovenkarspel (32 doden, bijna 200 ernstig zieken) niet of nauwelijks het geval. Veel mensen denken bij die

omschrijving het eerst aan de beelden van de Westfriese Flora: kleurrijke bloemenpracht. Van der Velden: "Juist daardoor is de Legionellaramp in de beeldvorming helaas een Ramp Zonder Gezicht. Dat speelt u allemaal parten. Dat beeld werkt helaas ook door in de hoofden van beleidsmedewerkers van (landelijke) overheden: ze

'vergeten' deze ramp veel eerder, terwijl de gevolgen juist zo ernstig zijn. Uit ons onderzoek blijkt bovendien dat ook al die mensen die daarna individueel Legionella hebben opgelopen, thuis, in het zwembad, op hun werk, op vakantie, in Amsterdam (koeltoren 2006), kampen met even veel voor de (medische) buitenwereld soms onver-

klaarbare klachten." Van der Velden hield het grote gezelschap 'veteranen' twee uur intensief bezig. Een thema was daarbij ook: "Probeer niet te vervallen in de slachtofferrol. Realiseer wat je niet meer kunt, maar geniet vooral ook van wat je nog wel kunt."

(Nico Hoffer)

'Uitpraten van je grieven is erg belangrijk'

Het is heel belangrijk dat mensen die een traumatische gebeurtenis hebben opgelopen in hun leven, niet 'levenslang' blijven 'hangen' in hun slachtofferrol.

"Het beste wat je kunt doen is je leven, hoe zwaar de klap ook was en blijft, toch weer in eigen hand nemen. Niet passief achterover leunen, wachtend op hulp van anderen, maar zélf stappen zetten. Makkelijk gezegd, moeilijk gedaan, maar wel heel belangrijk", betoogde dr. P. van der Velden. Hij kreeg een praktisch voorbeeld aangereikt van dhr. Van Arragon uit Hoogeveen. Samen met zijn vrouw (inmiddels overleden) bezocht dhr. Van Arragon in 1999 de Westfriese Flora. Beiden raakten daar besmet met het Legionella-virus. Dhr. Van Arragon tijdens de Lotgenotendag in mei 2007: "De weekeinde-arts die ons in 1999 als eerste hielp, hield het er op dat we een griepje hadden opgelopen. Zij kwam niet kijken, maar schreef paracetamol voor. Later bleek dat het allemaal veel erger was en dat we met een snellere toediening van betere medicijnen (de juiste antibiotica) veel onheil hadden kunnen voorkomen. Ruim drie jaar hebben mijn vrouw en ik rondgelopen met ergernis en frustratie over die weekeinde-arts.

"Had ze nou maar... enz" We voelden ons als patiënt niet serieus genomen. Dat bevorderde de genezing niet. Toen kregen we het advies van onze huisarts om dat gevoel uit te praten, te bespreken met die weekeinde-arts van indertijd. Daar hebben we naar geluisterd. De huisarts maakte een afspraak en nog diezelfde dag kwam die weekeinde-dienst arts bij ons thuis langs. Dat werd een emotioneel gesprek dat twee uur duurde. We hebben écht gepraat en na afloop elkaar welgemeend de hand geschud. Vanaf dat moment waren onze nare gevoelens rond dit punt uit de wereld. We hadden er vrede mee en konden beter verder."

GERDA KÄSS: 'SPONSORING EN FONDSSENWERVING KOMT OP GANG'

Supportactie begint nu te lopen

Mook/Den Haag – Het was hartverwarmend zoals u allen reageerde op onze nieuwe ondersteunende stichting 'Vrienden van Stichting Veteranenziekte'. U hebt met elkaar op onze lotgenotendag in het Jachtslot in Mook zo'n 30 loten gekocht en er zijn zelfs aanvragen gekomen voor meer loten. Fantastisch om te weten dat u met mij vindt dat een fenomeen als sponsoring en fondsenwerving alleen door ons allemaal kan worden gerealiseerd. Kortom onze laatste lotgenotendag was opnieuw zeer bijzonder!

En opnieuw wordt bewezen hoe belangrijk het is om naar de toekomst te kijken en zien of wij onderzoek gerealiseerd kunnen krijgen. In mei j.l. werden we opnieuw geconfronteerd met Legionellabesmetting in een ziekenhuis nota bene! En opnieuw is er een dode te betreuren en liggen nog drie patiënten op de intensive care van het Hagaziekenhuis in Den Haag. Er is voor de Stichting Veteranenziekte nog veel werk te doen! En hiervoor is veel geld nodig. Blijft u ons helpen met Sponsoring

en Fondsenwerving? Misschien heeft u nog familie, vrienden en bekenden die ook mee willen doen en ons willen steunen via de Support Actie! U kunt dan bij mij hiervoor de documenten aanvragen. (Mijn adres en telefoonnummer vindt u aan de achterzijde van deze Nieuwsbrief, in het colofon.)

Alvast hartelijk dank voor uw geweldige support en steun!

(Gerda M. Käss)

'Overheid: meer doen om Legionella te voorkomen'

Mook – Tijdens de Lotgenotendag op 12 mei in Mook pleitte voorzitter Fred Bertrand van de Stichting Veteranenziekte voor een meer preventieve opstelling van de overheid, juist ook bij het voorkomen van nieuwe 'gevallen' van een besmetting met Legionella.

Bertrand: "De overheid geeft de laatste jaren steeds minder geld uit aan het voorkómen van ziekten. Dat staat haaks op het regeerakkoord, waarin preventie een topprioriteit wordt genoemd. Ik citeer uit het tijdschrift Medisch Contact, dat deze week berekent op basis van CBS-gegevens, dat 3,4% van de uitgaven aan zorg bestemd is voor preventie. In 2003 was dat bijna 4%. Volgens de auteurs kan het vroeg opsporen of voorkomen van ziekten veel gezondheidswinst opleveren. De uitgaven dalen onder meer als gevolg van het beleid van het vorige kabinet, dat de kosten van de gezondheidszorg wilde

beheersen. Bij preventieve zorg zijn daardoor de uitgaven deels gestabiliseerd en op sommige onderdelen gedaald. We kunnen dus stellen, dat als gevolg van dat beleid, we elke lotgenotendag weer nieuwe slachtoffers van Legionella kunnen begroeten. Wanneer gaat men in Den Haag nu eindelijk in praktijk brengen dat, wat we als kind al leren, voorkomen beter is dan genezen."

Dood paard

Bertrand vervolgde: Gelukkig gaat eindelijk het beleid van met name VROM, het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijk Ordening, een klein beetje de

Een deel van de lotenoten tafelt na, nadat 's morgens dr. Peter van der Velden een boeiende lezing had gegeven.

goede kant op." Maar het is voor ons als patiëntenvereniging de afgelopen jaren trekken geweest aan een dood paard. Natuurlijk, de politiek wil, en wilde, altijd weten wat wij er van vonden en gaf ons veel gelijk, maar als puntje bij paaltje kwam gaf men, vanwege de centen, niet thuis. Moet er eerst weer eens een grote calamiteit gebeuren met desastreuze volgen, denk ik wel eens, alvorens het beleid werkelijk óm gaat? Wat bestrijding van de Legionellabacterie betreft zijn er gelukkig wat verruimde mogelijkheden voor alternatieve technieken; de installatiewereld springt er bovenop. U heeft er alles over kunnen lezen in onze vorige nieuwsbrief. Waar we ons nu grote zorgen over maken is de ontwikkeling dat grote energiebedrijven, zoals de NUON, de drinkwatervoorziening willen overnemen en warm tapwater in

woningen willen gaan leveren. NUON garandeert dan wel dat het tapwater boven de 6 °C blijft, zodat Legionella geen kans zou krijgen, maar áls er ook een keertje iets fout gaat treft dat meteen een hele flat of woonwijk. Gelukkig heeft een drinkwaterbedrijf, in dit geval Oasen, daar voorlopig een stokje voor gestoken, maar inmiddels heeft NUON, Oasen voor de rechter geslept wegens contractbreuk! Overigens schat de VEWIN, het overkoepelende orgaan van installateurs, dat er inmiddels al 250.000 woningen op deze manier van heet water worden voorzien. Een en ander komt voort uit de drang om woningen steeds energie zuiniger te maken. Met angst en beven zullen we deze ontwikkelingen op de voet blijven volgen."

(Fred Bertrand)

De prachtige zaal van jachtslot Mookerheide.

Besmetting heeft altijd een oorzaak

Sliedrecht/Den Haag – De recente besmetting in het Haga-ziekenhuis in Den Haag brengt mij tot de volgende reactie die hopelijk niet alleen voor de donateurs van onze stichting maar zeker ook voor de beleidsmakers en politici in Den Haag interessant is.

Geschrokken heeft Nederland, dus ook u en wij, kennisgenomen van de problemen in het Haga Ziekenhuis. Eerst leest je het Algemeen Dagblad en dan wekt men de indruk van: wat zijn wij goed bezig. Een besmetting? Hoe kan dat nu? Overmacht. NEEN, NEEN en nog eens NEEN. Een besmetting heeft altijd een oorzaak. U hoort mij niet zeggen dat een besmetting ten allen tijde te voorkomen is want het is technisch vaak zeer gecompliceerd. Maar als een installatie goed is aangelegd volgens de voorschriften en goed wordt gebruikt (b.v. kranen wekelijks gebruiken) dan is er niets aan de hand. Een probleem waar zieken-

huizen en zwembaden mee worstelen is dat de omgevingstemperaturen vaak zo hoog zijn dat de koudwaterleidingen te warm worden en dan is een Legionellabesmetting soms niet uit te sluiten. Ook hier is wat aan te doen, door inzet van apparatuur die bacteriën doodt. Maar dan dient het CTB (College Toelating Bestrijdingsmiddelen) toestemming te geven. Een voorbeeld is koperzilverionisatie. Er worden dan koperdeeltjes toegevoegd aan het water die een bacterie aanvallen en de celwand beschadigen. Het zilverdeeltje valt dan de DNA structuur (ziel) aan waardoor bacteriën geen kans meer krijgen, niet

enkel Legionella maar ook b.v. coli bacteriën (denk maar aan de recente besmetting van het drinkwater (weer) in Noord-Holland.

Koeltorens

Onze Stichting heeft commentaar gegeven bij onder meer NCRV-radio 1 op dinsdag 22 mei j.l. Een mevrouw van de VVD-fractie in de Tweede Kamer stelde dat de wetgeving goed is. Ik denk echter dat er nog wat 'reparaties' nodig zijn. Nog steeds is er b.v. geen meld- en registratieplicht van koeltorens. Ook besmette monsteruitslagen kunnen nog onder de pet gehouden worden. Controle en handhaving verdienen verbetering. Nieuwbouw wordt onvoldoende gecontroleerd. Men snakt naar goede voorlichting. Er is ons bekend dat een flatgebouw besmet is met sero type 1, zoals u

weet een van de meest beruchte Legionella-soorten, maar een aantal artsen, nota bene zelf bewoners van het complex, vindt het onnodig om maatregelen te nemen! De oorzaak is in dit geval opwarming door stadsverwarmingssysteem. Ik zit me bij zoiets te verbijten maar we werken aan een oplossing want onschuldigen lopen risico! Dit project krijgt zeker nog een vervolg! Kortom: er is nog steeds veel werk aan de winkel. Ik zou graag een gesprek willen aangaan met onze nieuwe minister om de zaak eens verder toe te lichten waar het allemaal misloopt. We doen ons best en blijven doorgaan voor ons aller welzijn. Uw nariigheid, zeg ik wel eens, geeft mij de kracht om door te gaan. Ik voel met u mee en wens u het beste.

(Leo Bikker)

HOGER BEROEP CONSUMENTENBOND TEGEN VIER PARTIJEN, LAATSTE 'ACTE':

Uitspraak Gerechtshof: 6 september 2007

Amsterdam/Bovenkarspel – Het Gerechtshof Amsterdam doet waarschijnlijk op donderdag 6 september 2007 uitspraak in het hoger beroep dat de Consumentenbond – namens ruim 100 slachtoffers van de Legionellaramp 1999 tijdens de Westfriese Flora – heeft aangespannen tegen vier partijen.

De president van het Amsterdamse Gerechtshof noemde de vermoedelijke datum van 6 september aan het einde van een lange dag vol juridische 'strijd', op dinsdag 24 april 2007. Het Hof zal zijn 'uiterste best' doen om

op 6 september ook werkelijk uitspraak te doen. De president maakte een 'klein voorbehoud' i.v.m. de hoge werkdruk bij het Gerechtshof en de vele dossiers die op een definitieve uitspraak wachten.

Om uw geheugen op te frissen een korte samenvatting:

- Voorjaar 1999: Westfriese Flora, Bovenkarspel: Grootste Legionella-uitbraak ter wereld. Gevolgen: minstens 32 mensen komen om het leven; ruim 200 mensen worden ernstig ziek, van wie velen langdurig en ingrijpend.

(lees verder op pagina 5)

(vervolg van pagina 4)

- Loop 2000: Consumentenbond start collectieve juridische procedure bij rechtbank Alkmaar tegen:
  - 1) Staat der Nederlanden
  - 2) Stichting Westfrieze Flora
  - 3) Bubbelbadhouder Jan Jong – Heerhugowaard
  - 4) Bubbelbadhouder Sun Shop – Emmeloord.
- 12 december 2002: Uitspraak rechtbank Alkmaar: Staat der Nederlanden en Westfrieze Flora worden vrijgesproken; Jan Jong en Sunshop worden aansprakelijk gesteld voor de verspreiding van de Legionella-bacterie tijdens de Westfrieze Flora
- Loop 2003: Consumentenbond gaat namens zo'n

100 slachtoffers in hoger beroep bij het Gerechtshof in Amsterdam. Er volgt een juridisch gevecht van vele jaren, grotendeels op papier (uitwisseling van 'stukken') en mondelinge getuigenverhoren van onder anderen oud-minister mevr. Drs. E. Borst, andere deskundigen en betrokkenen.

- Dinsdag 24 april 2007: Voor het Gerechtshof Amsterdam heeft de allerlaatste mondelinge behandeling plaats, met pleidooien, re- en duplieken van alle betrokken partijen in het juridisch geschil dat nu ruim acht jaar duurt.
- Donderdag 6 september 2007: Het Gerechtshof Amsterdam doet uitspraak.

(Nico Hoffer)

Ingezonden brief

'Het feest óf het verdriet van de herkenning'

Graag wil ik iets vertellen over de lichamelijke, c.q. geestelijke gevolgen, acht jaar na het Legionelladrama van de Westfrieze Flora in Bovenkarspel.

Allereerst: het belang van de halfjaarlijkse bijeenkomsten – georganiseerd door het bestuur van de Stichting (flora) Veteranenziekte – zit voornamelijk in het feest of het verdriet van herkenning. Het is voor mij, zoals ik zeg: Dubbel! Je voelt je gelukkig en één met al die mensen die bij elkaar zijn en het hebben overleefd. Je voelt het verdriet van diegenen die iemand zijn kwijtgeraakt en het leed dat jezelf meemaakte, of nog steeds aan den lijve ondervindt. Bij dit samenkomen blijkt steeds weer dat ieder zijn verhaal kwijt kan en dat het luisteren naar elkaar een positieve werking heeft. Zoals ook de professionele sprekers een wezenlijke bijdrage leveren na die traumatische beleving. Ook nu nog, na acht jaar. Zo'n drie jaar geleden dacht ik te stoppen om steeds weer hier te zijn. Ik wilde het 'etiket' kwijt, niet blijven koesteren aan mijn Legionella-beleving. Maar ik ging toch weer naar de jaarlijkse herdenking bij het monument in Bovenkarspel, ondervond de verbondenheid en beleefde weer hoe het begon en hoe de verslagenheid toesloeg. Snel na het bezoek aan de Flora 1999 werd ik ziek, koorts, hoesten en verschrikkelijk koud. Een zere keel, moeilijk slikken en dan het afgrijselijke hikken. Het is of je gebeente door het middenrif wordt ontwricht.

De regering gaf een telefoonnummer, via krant, radio en tv, voor de nodige informatie. Ik belde pas zaterdag omdat het die eerste vrijdag (12 maart 1999) zo druk met bellen was. Ik kreeg te horen: "Neem maar een paracetamol en kruip dan lekker diep onder de wol." Als ik alleen geweest was, wat ik daar uit eigen beweging

niet meer onder vandaan gekomen. Ik werd opgenomen op de afdeling chirurgie in het Medisch Centrum Alkmaar, omdat de longafdeling daar al vol lag met Legionella-patiënten. Niets dan lof voor de verpleging van die afdeling die met een voor hen 'vreemde' zieke te maken kregen. Na het ontslag uit het ziekenhuis zat ik thuis: ik kon moeilijk lopen, geen trap op en voelde me als een opgeblazen Michelin-pop. Ik was inactief, kon niet praten, veel hikken. Je voelt je down; naar beneden glijden langs een spiraal, maar er is geen rem. Nooit meer rennen door de duinen (ik was een fervent hardloper). Geen bramen meer plukken, geen sociale en parochiële activiteiten meer kunnen, geen vakantie-trektochten. Heel depressief belde ik voor de Paasdagen van 1999 dhr. Kemerink, van de gemeente Stede Broec, waar het allemaal gebeurd was. Hij wist me uit het dal te halen en moed te geven. Inmiddels hadden de advocaten van de Consumentenbond een gerechtelijke procedure aangespannen. Nu acht jaar later, loopt deze procedure nog, in hoger beroep. Mijn moeilijkste confrontatie was toen, tijdens een bijeenkomst, op een groot scherm alfabetisch de plaatsnamen verschenen met daarachter de namen van de overledenen en slachtoffers in respectievelijk rode en zwarte letters. Na 'Heemskerk' - realiseerde ik me - komt 'Heiloo' en meteen zag ik de namen van die twee inwoners van Heiloo waar ik de eerste van was en dhr. Tjakkes de daaropvolgende. Het spookt nog vaak door mijn hoofd. Inmiddels, na twee jaar logopedie, praat ik weer goed. Ik loop weer hard in de duinen. De rechterlong is goed; de rechternier speelt nog wel eens op. Ik heb geluk gehad. Voor velen is er echter een onzichtbare nasleep.

(Ton van Doorn, Heiloo)

En wat is nu uw verhaal?

Over anderhalf jaar is het tien jaar geleden dat die afschuwelijke ramp op de Westfriese Flora in Bovenkarspel is gebeurd. Al die jaren daarna hebben Legionella uitbraken op tal van plaatsen in de wereld, onze aandacht getrokken. Alle keren maakten we ons, terecht, weer druk om die nieuwe slachtoffers die de Legionellabacterie wel of niet overleefden.

We zijn straks tien jaar verder, maar we moeten nog steeds constateren dat van onze aanvankelijke leus: 'Legionella de wereld uit, te beginnen met Nederland', niet veel is terecht gekomen. Natuurlijk, we mogen op alle niveaus meepraten maar tot werkelijke gedurfde wetgeving valt niet te komen.

Natuurlijk, al die beleidsbepalers zien de slachtoffers, en hoe het later met ze gaat, niet. En dat willen ze natuurlijk ook niet; ze zouden er eens slechter van gaan slapen...

Wat zou u er van vinden als ieder slachtoffer, of nabestaande, eens op papier zette hoe het allemaal is gekomen, wat er van uw toekomst is overgebleven, tegen welke muren u bent opgelopen, hoe het voelt om in de WAO (of WIA) terecht te zijn gekomen. In de nieuwsbrief ziet u twee willekeurige verhalen van een slachtoffer en een nabestaande.

En als we de 101 meest aangrijpende verhalen nou eens gaan bundelen in een boek dat we in 2009 gaan

uitgeven, wie zouden dat boek dan moeten krijgen en in ieder geval ook lezen? Artsen, verpleegkundigen, arbeidsdeskundigen, GGD verpleegkundigen, de minister, alle Tweede Kamerleden? Of aan wie zou u het willen opdragen? Het is maar een idee, maar ik ben graag bereid om uw verhalen in te zamelen. Een verhaal van 600-650 woorden zou mooi zijn, en mag natuurlijk per mail naar me toegezonden worden! Zou een mooi project zijn voor 'De Vrienden van de St. Veteranziekte', om dat mogelijk te maken! '10 jaar legionella, de 101 ingrijpendste verhalen.'

(Fred Bertrand)

Agenda 2007

- Don. 6 september: Uitspraak Gerechtshof Amsterdam in de rechtszaak Consumentenbond / St. Veteranziekte tegen Staat der Nederlanden, Westfriese Flora, Jan Jong en Sunshop.
- Zat. 22 september: Vergadering bestuur St. Veteranziekte en Klankbordgroep.
- Zat. 27 oktober: 20e Lotgenotendag St. Veteranziekte
Plaats: *nog niet zeker!*
- Zat. 10 november: vergadering bestuur St. Veteranziekte.

Deze Nieuwsbrief is een editie van de

Stichting Veteranziekte

Opgericht in 1999 naar aanleiding van de Legionella-uitbraak op de Westfriese Flora.

Doelstelling: Stimuleren lotgenotencontact, belangenbehartiging slachtoffers, bevorderen preventieve maatregelen.

Donateurschap: € 25,- per jaar
Oplage: 750 exemplaren
Doelgroep: Donateurs, externen, artsen, GGD en pers
Verschijning: Drie maal per jaar
Verspreiding: Gratis
Lay-out en druk: Drukkerij BorBo, Hoofdstraat 186, Bovenkarspel

Correspondentie Bestuur Stichting Veteranziekte:

Voorzitter:

Fred Bertrand
Tel./Fax 0228 - 514901
✉ fbertrand@planet.nl

Secretaris / vice-voorzitter:

Gerda Käss
Tel. 070 - 3609800
✉ gerdakass@zonnet.nl

Technische zaken:

Leo Dick Bikker
Tel./Fax 0184 - 415730
✉ mbikker@chello.nl

Secretariaat:

Nico Hoffer
Postbus 4015
7200 BA Zutphen
Tel. 0575 - 528287
Fax 0575 - 573496
✉ secretariaat@legionellaziekte.nl

Financiën:

Bea Veldhuisen
Postbus 225
1610 AE Bovenkarspel
Tel./Fax 0228 - 519289
✉ bea@jveldhuisen.nl
Postbank 8245110

Adres monument: november 2000
Spoorsingel te Bovenkarspel,
hoek St. Martinusstraat

Klankbordgroep:

Jens en Matty Akkerman, Drachten Tel. 0512 - 547220
Ria Kerkhof, Harderwijk Tel. 0341 - 421086
Frank Leurs, Born Tel. 046 - 4858339
Cor Mierop, Dordrecht Tel. 078 - 6312854
Hanny Kaak, Gennep Tel. 0485 - 516619
Ad en Nelly van Steen, Breda Tel. 076 - 5870255
Hans Bakker, Nieuw-Vennep Tel. 0252 - 686582
Eric en Els v/d Dungen, Sint Michielsgestel Tel. 073 - 5514184
Nanny Meunier, Koog aan de Zaan Tel. 075 - 6167091

Leden Adviesraad Legionella Preventie:

opgericht 17 februari 2001
Mevrouw prof. dr. Annelies van Bronswijk, TU Eindhoven;
✉ j.e.m.h.v.bronswijk@tue.nl
Mevrouw Erica Terpstra, voorzitter NOC/NSF;
✉ erica.terpstra@noc-nsf.nl
De heer prof. dr. P. Speelman, AMC-Amsterdam;
✉ p.speelman@amc.uva.nl
De heer drs. Carlo Mittendorff, psycholoog;
✉ crisisconsult@mittendorff.net
De heer Felix Cohen, directeur Consumentenbond;
✉ felixcohen@consumentenbond.nl
De heer prof. dr. ir. Dick van der Kooij, KIWA;
✉ dick.van.der.kooij@kiwa.nl
Mevrouw R. Oomen - Ruijten, lid Europees Parlement, CDA
✉ roomen@europarl.eu.int